

‘Ik schrok wel van mijn ‘Angels’ zonder decor’

Kushner prijst aandacht Nederlandse acteurs voor tekst

De Amerikaanse toneel-schrijver Tony Kushner is onder de indruk van de Nederlandse uitvoering van zijn *Angels in America*. „Ik ben er kapot van.”

Door onze kunstredactie

AMSTERDAM, 23 FEBR. „Van tevoren was ik huiverig voor deze uitvoering van *Angels in America*”, zegt de Amerikaanse dramaschrijver Tony Kushner, „ik had gehoord dat Toneelgroep Amsterdam twee uur uit mijn stuk had geknipt. Een vriend die het stuk had gezien, belde me speciaal op om te waarschuwen: de engel werd niet door een vrouw, maar door een man gespeeld. Maar nu ik het stuk gisteravond heb gezien, ben ik helemaal gerustgesteld. Het was overweldigend, ik ben er kapot van.”

De Amerikaanse toneelschrijver Tony Kushner (1956) was dit weekende in Nederland om te kijken naar zijn toneelstuk. Hij werkt nu met Steven Spielberg aan een film-script over Lincoln, de president die de slavernij afschafte.

Ivo van Hove's versie van *Angels in America* ging vorig jaar in première en werd deze maand opnieuw opgevoerd. Gisteren was voorlopig de laatste opvoering.

Kushner: „Ik had tegen regisseur Ivo van Hove wel eens gezegd dat het stuk een bepaalde vorm van realisme nodig had, om daar bovenop de magie te kunnen plaatsen. Maar hij voert *Angels* op zonder enig decor. Dat was wel even schrikken.”

Tony Kushner Foto Bram Budel

Toen Tony Kushner begin jaren negentig zijn *Angels in America* schreef, leek niets erop te wijzen dat het een theaterhoogtepunt van de jaren negentig zou worden. Het stuk duurt oorspronkelijke zes uur en gaat over de sombere jaren tachtig: de aids-epidemie die werd ontkend door de regering Reagan, de keiharde politiek van die regering.

Een eindeloos lang stuk met allemaal homo's, aids en linkse meningen: geen producent zou er zijn handen aan branden, zou je denken. Maar *Angels* maakte sindsdien een gloriëtocht door de wereld. In 2003 maakte zender HBO er een tv-serie van, met Al Pacino, Meryl Streep en Emma Thompson.

Over het lege decor zegt Kushner: „Robert Altman, die het stuk ooit zou verfilmen, zei tegen mij: jij hebt geen toneelstuk geschreven, maar een filmscript. Er zitten vijftig scènes in, waarvan de meeste kort, en er gebeuren allemaal

dingen die heel moeilijk zijn voor het toneel, met zijn 19de-eeuwse techniek. Er valt bijvoorbeeld een engel door een plafond naar beneden, en ik schakel van New York naar Antarctica en weer terug.

„Je kunt twee dingen doen: allerlei trucs bedenken om dit magisch realisme toch mogelijk te maken, óf – zoals Ivo van Hove deed – niets laten zien, en alles aan de tekst en het spel overlaten. Bovenal werkt het kale decor zo goed, omdat het de naaktheid van de acteurslijven, en hun fenomenale fysieke spel, zo benadrukt. Zeker in Van Hove's versie gaat *Angels* niet meer per se over aids, maar over de zieke mens in al zijn naaktheid en kwetsbaarheid. Zoals Eelco Smits op dat enorme, lege toneel staat, slechts gekleed in een incontinentieluier; dat is hartverscheurend.”

Kushner is onder de indruk van de acteurs van Toneelgroep Amsterdam: „In Amerika heb je veel acteurs die écht iets willen voelen op het toneel. De teksten van de toneelschrijver dienen daarbij slechts om ze van geluiden te voorzien, die bij die emoties passen. Ik heb spelers nodig die bovenmatige aandacht aan de tekst besteden. Die krijg ik hier.”

Over Hans Kesting, die voor zijn rol van de kwaadaardige advocaat Roy Cohn een Louis d'Or kreeg, zegt Kushner: „Ik hou van zijn roekeloosheid, zijn meedogenloze drift, en zijn snelheid. Vooral in zijn fysieke spel is hij beter dan alle andere Cohns die ik heb gezien.”

Recensie van 'Angels in America': nrc.nl/kunst